

Клаксон

1.

Калі ў чалавека аргазм, ён гатоў разгарнуць неба і нырнуць у прадбачаную адно анёлам раку забыцця або, выракаючыся сябе, пайсці светлымі райскімі сцэжкамi. Абы-куды, абы далей ад цялеснай абалонкі.

Вітусю Агоньчыку якраз нікуды не хацелася. У яго не было жадання ступаць ні за, ні супраць чаго-небудзь. І не было жадання адмаўляцца ад сябе. Расплюшчыўшы вочы, ён ляжаў дагары жыватом. Ляжаў побач з Кавалёвай Лількай і дарэшты прызнаўся ва ўласнай тоеснасці: ён, Вітусь Агоньчык, пяцідзсяты год нараджэння, жанаты, раней на дзяржаўнай пасадзе, зараз – гаспадар сам сабе і чатыром спажывецкім крамам. А Лілька – год нараджэння семдзсят сёмы. Другі тыдзень стаіць за прылаўкам у *Мамузэль*. Дакладна – з дня, калі жонка пана Вітуса адправілася ў водпуск на цёплае мора. Раней гэтае месца займала яна. А цяпер Лілька ўсміхаецца кліентам, расхвальвае прадукты, а калі ўзлазіць на раскладныя драбіны ды працягвае рукі да самай высокай паліцы, усе вочы сыходзяцца на яе кароценькай сукенцы. І ва ўсіх, хто сочыць за гэтай нескладанай мануальнай аперацыяй, ёсць адно-адзінае жаданне: хай былі б у драбінаў не тры, а хоць бы і сто дваццаць тры прыступкі, і хай пра-

даўшчыца Лілька ўзлазіла б высока, на самае неба.

А зараз Лілька ляжыць побач з Вітусем Агоньчыкам у ягонай аўтамашыне. Машына – метраў дзвесце за каталіцкімі могілкамі. Светлым днём гэтае месца шмат хто наведвае. Бо і як не наведаць. Ступіш крокаў дваццаць ад белавежскай шашы і ўжо агортвае цябе пушчанскі спакой. Яшчэ крокаў дваццаць, яшчэ і выходзіш на зялёную палю. Раней была тут футбольная пляцоўка ды і зараз падлеткі час ад часу забіваюць мяч у прыімшэлыя вароты. А побач з сабачкамі шпацыруюць панюсі, сноўдаюць памежжам святла і ценю саноўных пенсіянераў. Паглыбляюцца і далей, у духмяныя хмызнякі, дзе ў сонечных майскіх дні ліцэісты і ліцэісткі частуюцца танным віном або салодкім, ліпкім лікёрам. Бывае, у выніку вінна-лікёрнай кансумпцыі тая ці другая паненка застыне на імху пад ляшчынай і калі ты не ў дзіравым корабе радзіўся, можаш пазіраць, як руплівая мурашка, пачынаючы з лакаванага боціка, пераадольвае напружаную далеч лыткі, абмацае закругленасць калена, апынуўшыся на спацелай плошчы сцёгнаў, паўзе направа і налева, аж, дэзарыентаваная навіной краявіду, знікае ў цяністым прыстрэшку сукенкі. Вось чаму, пачуўшы маладыя галасы, той-сёй дзядок, выдаўжае ў іх напрамку свае крокі.

Але зараз тут пуста і ціха. Па-над пушчай, над лясным стадыёнам стаіць чэрвеньская ноч. Раззоранае неба абапіраецца на дубовыя каланады, і вась хвілінай раней з гэтага неба Вітусь Агоньчык апусціўся знічкай на плоскі, напружаны жывот Кавалёвай Лілкі. А чвэрць гадзіны раней Лілька сказала:

- Я не хачу так.
- Як – так? – не зразумеў Вітусь Агоньчык, бо і

забрыў якраз у пункт, з якога няшмат што бачыцца ды разумецца.

– А вось так, нагальша. Нацягнуце кандом, – сказала і засмяялася. Зразумела раптам недарэчнасць сітуацыі: зараз атрымаецца ў іх блізкасць самая блізкая, а яна да яго звяртаецца на *вы*. – Бо ведаеш, я ніколі яшчэ....

– Што, ніколі? – рука, якая сціскала Лільчыны трусікі і даяджала якраз да каленяў, спынілася.

– Я ніколі яшчэ без рызіны, – прашаптаў у вуха засаромлены голас. – Разумееш? Баюся.

– Э-э там! – было хіба спадзяванне на штосьці другое, ці не на абсалютную цнатліваць, бо і рука, знерваваная залішнім перапынкам, спрацавала жвавей. – Што тут баяцца. Усё як трэба будзе.

– Але ці напэўна? – недавер’е, якое адчувалася ў голасе, неяк спрачалася з дзеяннямі астатніх органаў. Калені гойснулі амаль да падбародка, добраахвотна пазбываючыся карункавай абалонкі.

У той момант у Вітуся ўдарыў пярун. Вядома, не фізічна-атмасферычны, бо і неба стаяла над лесам чыстае ды зорнае. Быў гэта абсалютна ўнутраны пярун, які нараджаецца ў чорных хмарах падсвядомасці, агортвае вантробы клубамі агню, спапяляе ўсё наваколле, аж на пажарышчы астаецца адна-адзінокая, узведзеная ў неба, абсмаленая дубовая кукса. У гэты ж момант пярун дасягнуў таксама ж і Лількі. Патрапіў дакладна, і дзяўчына, быццам ашарашаная мільёнам вольтаў, жыватом кінулася наперад, яе ногі напружыліся, расцягнуліся, закружылі млынком, быццам на веласіпедзе ехалі. І раптам левая пята, пакаўзнуўшыся на шыбіне, прызямлілася. Якраз на чорную спіну клаксона. Тэхніка, для яе выпадковасць ці памылка не маюць ніякага значэння, адазвалася.

Светлым днём, у цэнтры горада, мабыць, ніхто

не звяртае ўвагі на такія акустычныя сігналы. Зараз жа, пасярэдзіне лесу і ночы, клаксон азваўся гола-сам сотні зуброў, тысячы аленяў, раз'юшаных барацьбой за прыхільнасць самкі. Гэты рык спутаў, спаралізаваў Вітусю Агоньчыку ўсе мускулы. І Вітусь апусціўся знічкай на напружаны живот Кавалёвай Лількі. І знерухомеў. І, як спяваецца ў песні, стала ціха-ціха па усёй зямлі. І ў такую найцішэйшую цішыню Лілька спытала:

– Ужо?

Вітусь не адказаў. Ён кульнуў у бок і пама-леньку пачаў прыходзіць да прытомнасці. Пытанне паўтарылася, але цяпер у дзясочым голасе адчу-ваўся спалоханы, амаль адчайны тэмбр:

– У-жо-о? Чуеш ты, ці не чуеш? Ужо?

У асаблівых сітуацыях так пастаўленае пытанне мужчыне не ў гонар. Бо як жа словам дапоўніць тое, што ў добра скамплектаваным калектыве адчу-ваецца без ніякіх слоў?

– У мяне, значыць, будзе дзіця. У нас будзе дзі-ця, – сказала Лілька. – Разумееш ты? Ты разумееш, што нарабіў?

Ён не разумеў. Не зусім яшчэ прытомны, ён стараўся адлюстраваць у думках падзеі апошняй хвіліны. Не атрымоўвалася. Усё, што неяк вярта-лася на памяць – пранізлівы гудок клаксона. Так ён і сказаў:

– Я нарабіў? Я? А трэба было пятамі ў клаксон барабаніць?!

– Такое малое-маленькае, – не звяртаючы ўвагі на сказанае Вітусём, хіба і не яму, а сабе гаварыла яна. – Такое во, – развяла пальцы на сантыметры два, а затым прыклала іх да жывата, быццам бы стараючыся ўлавіць той момант, з якога пачына-ецца новае жьщцё. – Наша дзіця. Тваё. Не ўцячэш жа, не адмовішся хіба ад свайго....

У Вітуся не было жадання ні ўцякаць, ні адмаўляцца ад чаго-небудзь. Расплюшчыўшы вочы, ён ляжаў дагары жыватом. І думаў. Пра бліжэйшую будучыню. Перш за ўсё – як аб’явіць такую навіну жонцы. Што ёй сказаць? І як сказаць? З жонкай, хаця і пражылі разам гадоў трыццаць, ніколі такога не было. Ніколі, нат пасля самай блізкай блізкасці, не сказала яна Вітусю: у нас будзе дзіця. І яго не было.

А затым у разгубленасці, непазбежнай у новай сітуацыі, пачаў вылузвацца дзіўны мужчынскі гонар, упэўненасць у сваёй выключнасці, несмяротнасці амаль. „Як ўсё нескладана. Не было дзяцей, адна хвіліна – і ёсць яны. Маё жыццё пяроіме мой сын”, – падумаў. І тут жа захваляваўся: „Сын? Адкуль жа ведаць. А, можа, дачка?” І зноў спалохаўся: „Як жа – дзіця?”

– Што цяпер будзе? – апранаючыся спытала Лілька.

Вітусь не адказаў. Ён не ведаў.

2.

Кажуць, усходам сонца пачынаецца новы дзень. І яшчэ кукарэканнем пеўняў. Такія меркаванні грунтуюцца на стандартах далёкай мінуўшчыны, калі свет пераліваўся з хвіліны ў хвіліну кроплямі ранішняй або вечаровай імглы і калі чалавек слухмяна хадзіў наўкол сонечнага манежа, закладзены ў ягоны дышаль.

За нашым часам дзверы ў новыя дні раскрываюцца спажывецкімі крамамі. Ігнаруюць гэтыя крамы і сонечны гадзіннік, і кукарэканне пеўняў, і ранішнюю расу. Страўнік бесцырымонна вытурвае чалавека на вуліцу. „Ідзі, – кажа. – Есці хачу”. І чалавек не дыскутуе са страўнікам. Ідзе ў

Мамуазэль.

А ўласнікі такіх крамаў падымаюцца на ногі раней за ўсіх астатніх. А можа, хто іх ведае, бы які біялагічны варыянт *perpetum mobile*, функцыянуюць бесперапынна і кругласутачна?

Яркае сонца ўзвялося на трэці паверх летняга неба, а Вітусь Агончык усё яшчэ ляжаў пад коўдрай. Ён не спаў. Заплюшчыць вочы не дазваляў гадамі настаўлены біялагічны гадзіннік. А таксама і думкі, што натоўпам гуртаваліся ў галаве, гаманлівым рознагалоссем спрачаліся кожная за сваю рацыю. Прыходзіла на памяць крама і Вітусю рабілася сорамна. Зараз, пэўна, там чарга кліентаў, а на паліцах дзяжураць учарашні хлеб і ўчарашняе маляко. І за неахайнасць гаспадара апраўдваецца перад кліентамі прадаўшчыца Лілька.

Лілька. Прыходзіла на думку яе імя, і Вітуся агортваў раптоўны сполах, бо за Лількай ішло чарговае слова – дзіця. Прыпаўзала ракам, разгартала ружовенькія ручкі, з-за абсліненай соскі ўсміхаліся кругленькія губкі. Соска выплёўвалася кароценькім словам: тата.

Ад слова “тата” ўскалыхнулася, напоўнілася насалодай сэрца. Ён амаль і прызабыў гэтае слова, згубіў спадзяванні на яго. А тут – вось і на табе. Зараз ракам яно прыпаўзае, а не заўважыш, калі ўзвядзецца на ногі, прыбяжыць, застукае ў дзверы, закіне ручкі за тваю шыю, маленькая шчака прытуліцца да вялікай. Затым пойдзе гэтае слова ў школу і будзеш цешыцца кожнай пяцёркай, кожным, хай сабе і самым дурненькім, вершыкам, вывучаным на памяць. Аж у які прыгожы дзень прыйдзе ў дом – пад ручкі з такім жа, як ён, словам, толькі другога полу. І разам адтэрмінуюць тваё небыццё на яшчэ адно пакаленне.

А потым Вітусю прыйшоў на памяць Грыша

Грын, што жыве па-суседску і ў якога за дзве вуліцы ўбок прыдбалася дзіця ад аднае грудастай панносі. Хлопчык часам забягае на іхнюю вуліцу і, напаткаўшы Грышу, кліча яго – тата. Але гэтае кліканне Грышу Грыню не падабаецца. Каштуе яно трыста злотых у месяц. Няшмат, бо як казалі ў судзе – браць больш за палову зарплаты негуманна.

“А калі і Лілька захоча палову? Значыць, дзве крамы? Можа нават *Мамуазэль*?” – Гэтая думка яшчэ глыбей забіла Вітуса пад коўдру. Заплюшчыў вочы, прытаіў дыханне. Дарма. З абсалютнай цемры, літара за літарай вытыркаўся зялёны неон: *МАМУАЗЭЛЬ*. І крышку ніжэй: “Уласнік – Кавалёва Лілька”.

“Не, не можа быць. Лілька не такая. Не ад карыслівасці ўчора там, у лесе за могілкамі”, – вярнуліся на памяць абразкі ад апошняй ночы, і ў цемры пад коўдрай Вітусь усміхнуўся сам сабе. “Можа нават кахае мяне Лілька? Яна такая прыгожая і такая сумленая”. – Згарнуў коўдру з галавы, зірнуў на свет. Сонца пераступала чарговы паверх неба, а на Вітуса зваліўся наступны спалох. “Там, у краме натоўп злых кліентаў, бедная Лілька, апраўдваецца, узлазіць на расстаўныя драбіны, сарамліва ўсміхаецца... Менавіта. На якую халеру ўсміхацца чужым мужыкам? І сукенка – кароценькая такая. Магла ж бы апрануць якія нагавіцы або што... Прыстойныя дзяўчаты не гойсаюць па драбінах у такіх сукенках. Нават тая грудастая прыгажуня Грышы Грыня – хто калі бачыў яе на драбінах? А не такая яна ўжо і прыстойная – за яе ж “дзецяробам” клічуць Грышу ў мястэчку”.

“Дзецяроб. Значыць – што? Ніхто зараз не скажа: Я купіў сыр у Агоньчыка? Або: Іду за півам у *Мамуазэль*? Схадзі за хлебам да дзецяроба – так, мабыць, зараз выправіць мужа за пакупкамі якая

жонка?” І Вітусь чарговы раз нырнуў пад коўдру.

“А Лілька, – яна такая прыгожая і такая сумленная. Калі хто спытае: Дзе ж ты зараз працуеш, Лілька? Што ёй астаецца? У дзедзяроба за прылаўкам я працую – адказаць? А сваім шляхам – ад сумленнасці да несумленнасці адзін крок. Была ж нястача ў касе на мінулым тыдні. Праўда, за руку ніхто нікога не злавіў. Але ж – стаяла за прылаўкам жонка і ніякай нястачы не было. Жонка. Заўтра пятніца, а ў суботу вяртаецца яна”.

Цёплая, як ніколі раней, хваля агарнула Вітуса. Знаёмыя вочы, знаёмая ўсмешка. У суботу пасля поўдня ён сядзе ў машыну, паедзе на вакзал. Будзе спяшацца, каб да прыезду цягніка знайсці добрае месца на пероне. І калі з грукатам вагоны зойдуць на станцыю, пакуль спыняцца між перонаў, праз адкрытае акно яна памахае рукой. А ён, як заўсёды, радасна адмахне. Прыхапіўшы багаж, пойдзе перонамі. Яна будзе ісці побач, а ён тады скажа: – Ведаеш? Гэта прадаўшчыца, што ты да ад’езду вынайшла яе... А, дарма і казаць што.

– Зноў нястача ў касе? – як заўжды спытае жонка і смутна ўсміхнецца. – Зараз не трэба давяраць маладым.

– Ой, не трэба, – адкажа Вітусь у суботу пасля поўдня. Але цяпер ён ляжыць пад коўдрай і думае.